

# Історія Бабиного Яру та збереження історичної пам'яті

Галина Корнієнко

Інтегрований (бінарний) урок з історії та/або громадянської освіти та інформатики по відпрацюванню важливих навичок пошуку і обробки інформації, медіаграмотності, який додатково звертає увагу учнів на проблеми збереження пам'яті про Бабин Яр. Урок, що складається з трьох частин, які можуть бути проведені як цілісний захід або як три окремі уроки. Матеріал переміг у конкурсі розробок у 2020 році.



## **Мета:**

розвивати медійну грамотність, навички ефективного пошуку інформації, роботи з візуальними джерелами; формувати активну громадянську позицію; виховувати почуття історичної пам'яті.



## **Очікувані результати:**

після цього уроку учні зможуть:

- використовувати цифрові технології для пошуку потрібної інформації;
- аналізувати документальні фільми та інші візуальні джерела;
- працювати з онлайн-ресурсами canva, Coggle, Вікіпедія;
- узагальнювати та систематизувати навчальний матеріал;
- орієнтуватися у віртуальній виставці "Бабин Яр: пам'ять на тлі історії", за допомогою виставки легко знаходити потрібну інформацію, розповідати про історію Бабиного Яру;
- розуміти важливість збереження історичної пам'яті.



**Тривалість:** 135 (3 x 45) хвилин.



**Формат:** заняття, практичні заняття.



## **Необхідні матеріали:**

комп'ютер та мобільні телефони із виходом до мережі інтернет, завдання для роботи в групах, ватмани, маркери або олівці.

## План заходу

Крок 1. Блок 1.1. Вступне обговорення

**Перший блок присвячено аналізу інформації про Бабин Яр в період війни.**

Спитайте учнів, що їм вже відомо про Бабин Яр. Варіанти відповідей узагальніть та запишіть на дошці.

Об'єднайте учнів у групи та дайте їм завдання порівняти свої знання з текстом "Бабин Яр – простір та символ" в розділі "Зміст виставки" (додаток 5) та обговорити запитання нижче.

**Зверніть увагу:** Під час опрацювання усіх трьох частин заняття є сенс спробувати технологію "SCRUM-дошка" (додаток 4), щоб краще стежити за перебігом роботи та виконаними завданнями.

### Запитання для роботи в групах:

- Яка інформація для вас була нова?
- Яку інформацію ви не очікували прочитати?
- Про що ви хотіли б дізнатися більше?

## Крок 2. Блок 1.2. Створення шкали часу "Історія Бабиного Яру". Робота з онлайн інструментами

Попросіть учнів переглянути фотографії, на яких відображено історію Бабиного Яру від початку війни до вшанування пам'яті в різні часи (початок у додатку 6), та обговоріть питання нижче.

Після обговорення дайте учням завдання обрати найважливіші, на їхню думку, події та занести їх в хронологічній послідовності на шкалу часу за допомогою онлайн ресурсу "[canva](#)" (приклад у додатку 1).

### Запитання до учнів:

- Які події відображено на фотографіях?
- Які почуття та емоції виникають у вас при розгляді цих фотографій?
- Що вам відомо про ці події?

## Крок 3. Блок 1.3. Вправа "Знакові системи"

Об'єднайте учнів у групи та поставте їм завдання: *перегляньте відео "Бабин Яр сьогодні" (додаток 7) або фотографії "Меморіальний простір Бабиного Яру" (додаток 8) та перетворіть візуальні джерела на текстові. Це може бути стаття в ЗМІ або сторінка (розділ, стаття) у Вікіпедії. Ви можете використовувати інтернет для визначення складових та розділів вашої сторінки (напр.: [Вікіпедія: стиль/структура статті](#)).*

Можна також надати приклад частин статті в ЗМІ:

- назва;
- вступ (коротко розкриває основну думку тексту);
- основна частина;
- висновок (висновки, підведення підсумків).

## Крок 4. Блок 1.4. Рефлексія

Попросіть учнів не підглядаючи в свої нотатки, написати три речення з історії Бабиного Яру про те, що найбільше запам'яталося їм під час сьогоднішнього уроку.

## Крок 5. Блок 2.1. Робота з документальним фільмом

### **Другий блок присвячено аналізу документального фільму "Бабин Яр у пошуках пам'яті".**

Попросіть учнів переглянути документальний фільм "Бабин Яр у пошуках пам'яті" та проаналізувати його за наступним планом.

#### **План для аналізу фільму:**

1. Яка назва фільму?
2. Коли його створили?
3. Хто продукував/створив?
4. Який період/добу висвітлює фільм?
5. Яка головна ідея фільму?
6. Чи вдалося донести цю ідею до глядача?
7. Яке дослідження використано у фільмі для підтвердження ідеї?
8. Назвіть головних дійових осіб фільму.
9. Якими додатковими засобами доводить режисер фільму свою ідею?
10. Якби ви були режисером, щоб ви ще використали, щоби підкреслити головну ідею фільму?

## Крок 6. Блок 2.2. Рефлексія

Підсумовуючи роботу, попросіть учнів скласти декілька речень про історичну пам'ять, використовуючи слова із хмари слів (додаток 2). Речення повинні розкривати тему важливості збереження пам'яті про Бабин Яр.

Можна також створити власну хмару слів за результатами попереднього обговорення та використати її.

## Крок 7. Блок 3.1. Створення ментальної карти, метод "ажурна пилка"

### **Третій блок присвячено важливості різних тем для історичної пам'яті.**

Об'єднайте учнів у чотири групи та дайте завдання з розширеною інформацією, як запропоновано нижче.

Ментальну карту можна самостійно намалювати або використати [онлайн-ресурс "Coggle"](#). Приклад карти у додатку 3.

Запропонуйте групам такі орієнтовні теми для опрацювання:

Група 1: Бабин Яр 1941-1943 рр.

Група 2: Бабин Яр за радянських часів

Група 3: Праведники Бабиного Яру

Група 4: Бабин Яр сьогодні

При опрацюванні розділів використайте метод "ажурної пилки":

1. Наголосіть учням, що інформацію потрібно опанувати на рівні, достатньому для обміну з іншими. Порадьте учням конспектувати, замальовувати опрацьовану інформацію.
2. Після завершення роботи "домашніх" груп, учні розходяться в групи, де вони стануть експертами з окремої теми. Для об'єднання в "експертні" групи можна використовувати кольорові позначки.
3. Кожна "експертна" група вислуховує всіх представників "домашніх" груп і аналізує матеріал в цілому. Завдання обговорення в "експертній" групі – здійснити обмін інформацією.
4. Після завершення роботи учням пропонують повернутися у початкові групи. Учні мають поділитися інформацією, яку вони отримали від інших груп, з членами своєї "домашньої" групи, узагальнити її. На основі повних даних учні доповнюють ментальну карту інформацією розділів, які були у них ще не заповнені, тобто створюють вже остаточний, повний варіант карти за зразком. Він буде більш-менш спільним для усіх груп.

#### **Завдання для роботи в групах:**

- Перегляньте тематичні розділи віртуальної виставки "Бабин Яр: пам'ять на тлі історії".
- Створіть в групах свою частину ментальної карти виставки. Деталізуйте, які з підтем є важливими для історичної пам'яті в сучасній Україні. Будьте готові обґрунтувати свій вибір.

#### **Крок 8. Блок 3.2. Рефлексія**

Наприкінці пропросіть учнів дати відповідь на запитання: "У чому полягає значення історичної пам'яті для кожної людини?", використовуючі ПОПС-формулу: П – позиція, О – обґрунтування, П – приклад, С – судження.

Кожна з цих позицій – це відповідне речення:

- "Я вважаю, що...",
- "Тому що...",
- "Я можу довести це на прикладі...",
- "Виходячи з цього, я роблю висновок про те, що..."

## ШКАЛА ЧАСУ

**Посилання на файл:**

[chasu-linia-1.PDF](#)

\* Текст файлу знаходиться після додатків.

(Джерело: )

## ХМАРА СЛІВ

**Посилання на файл:**

[sliv-hmara-2.PDF](#)

\* Текст файлу знаходиться після додатків.

(Джерело: )

## МЕНТАЛЬНА КАРТА

**Посилання на файл:**

[karta-3.PDF](#)

\* Текст файлу знаходиться після додатків.

(Джерело: )

## SCRUM-ДОШКА

"SCRUM-дошка". Об'єднайте учнів в групи та надайте кожній команді ватман, який повинен бути розділений на колонки: "Зробити", "В процесі", "Потребує перевірки", "Зроблено". Кожна з колонок заповнюється стікерами із завданнями, які команда учнів (або одна особа) повинна виконати протягом проекту (уроку, навчальної теми тощо) для досягнення цілі. Стікери з завданнями пересуваються по колонках в міру наближення до стану "зроблено" і забезпечують прозорість прогресу. Правила використання Scrum-дошки:

- Дошку має бути видно всім учням під час усього проекту (теми, уроку). До речі, вона може бути онлайнною.
- Завдання мають бути написані і приклеєні на стікерах, щоб можна було їх швидко переміщувати.
- При розподілі завдань діти самі, знаючи свої сильні сторони й сильні сторони однокласників, розподіляють ролі для виконання завдань.
- Вчитель має вчасно перевіряти виконання завдань і переміщувати стікери з колонки "Потребує перевірки" до "Зроблено". Або учні можуть самостійно переміщувати до колонки "Зроблено", а вчитель вибірково перевіряє.
- Якщо на дошці з'являтимуться індивідуальні завдання для учнів, то краще їх писати на стікерах різних кольорів (варіант – кожна команда отримує завдання певного кольору).
- Варто з самого початку визначити часові межі виконання проекту (в цій методиці вони називаються "спринт") і відразу зафіксувати їх на дошці. Це може бути 1-3 уроки. На останньому обов'язково відбувається рефлексія.
- Учні самостійно задають собі домашнє завдання (за бажанням), якщо щось не встигли або бажать повторити.

*(Джерело: Адаптований опис методу)*



## ТЕКСТ "БАБИН ЯР - ПРОСТІР ТА СИМВОЛ"

Ознайомтеся з текстом відповідного розділу.

**Посилання:**

<http://memory.kby.kiev.ua/main.html#ua:M,topic:node2,-19>

*(Джерело: Віртуальна виставка "Бабин Яр: пам'ять на тлі історії")*

## ПОЧАТОК ІСТОРИЧНИХ ФОТО БАБИНОГО ЯРУ

**Посилання:**

<http://memory.kby.kiev.ua/main.html#ua:0,collages,4,0,0:node2,-56>

*(Джерело: Віртуальна виставка "Бабин Яр: пам'ять на тлі історії")*

## ВІДЕО "БАБИН ЯР СЬОГОДНІ"

**Посилання на відео:**

[https://www.youtube.com/watch?v=Y9L3YgtjnxQ&feature=emb\\_logo](https://www.youtube.com/watch?v=Y9L3YgtjnxQ&feature=emb_logo)

*(Джерело: Віртуальна виставка "Бабин Яр: пам'ять на тлі історії")*

## МЕМОРІАЛЬНИЙ ПРОСТІР БАБИНОГО ЯРУ

**Посилання:**

[http://www.kby.kiev.ua/\\_kiosk/](http://www.kby.kiev.ua/_kiosk/)

*(Джерело: Комітет "Бабин Яр")*



## Бабин Яр: пам'ять на тлі історії





